

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Novembris Et Decembris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10263

Vita S. Martini Papæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77423)

die cum memoria predictae translationis cōiungi, vt rerum gestarū diuersitas ma-
teriam duplicet gaudiorum, ad gloriā omnipotētis Dei in secula seculorū, Amen.

VITA S. MARTINI PAPÆ, QUI PRO DEFEN-
SIONE CATHOLICÆ FIDEI EXILIUM PASSVS

est: à quodam eius familiari vel comite scripta. Extat in an-
tiquis MS. codicibus.

Novemb. 12.
secundum
Martyrolo-
gia.
Cap. 1.
Patria S.
Martini.

for. * paula-
tim

Psal. 118.
Ibidem.

Math. 13.
* scita
for. * pote

Ephes. 6.

Cap. 2.

Multa eius
diuinatum
humanarū
que litera-
rum peritia.

Initiatur
confusa cle-
ricali.

2. Cor. 6.

Gal. 6.

Phil. 1.

Feruet mar-
tyrij deside-
rio.

Cap. 3.
Theodorus
Papa vita
defungitur.

V MMA deuotione recolēdus, meritisque præcipuum
Deo per omnia dignissimus Martinus, vir Apostolicus
generosa traductus ppagine, Tudertina ciuitate ortus
dus fuit. Qui cum in annis puerilibus à parentibus au-
tissimi ingenij magistris ad institutum fuisset delata
tus, vt potē bonę spei iam & indolis, ita cœpit, magistra
te sibi spiritu sancto, acumina literarum archiuo memo-
* palati recondere, & in omnem intelligentiam proce-
dere, vt iam tunc nō immerito Dauidicum illud cano-
posset Domino: Super omnes, inquires, docentes
intellexi. Et rursū: Quam dulcia faucibus meis de-
quia tua Domine. Preparauit nanque Dominus Ecclesie suæ non ignauum Eua-
gelici frumenti dispensatorem futurum, qui vt scriba doctissimus in regno cœlo-
quod est Ecclesia, proferre sciret de thesauro suo noua & vetera. Omnia vero in
ephebus sophiæ molimina voti compos * sciret enodauit, & vt * puta diuini be-
tor belli, sese in propatulo contra omnes veritatis inimicos dedit, scuto fidei
diquē munitus, galea salutis protectus, & gladio spiritus sancti, quod est verbi De-
armatus, imperterritus extitit & inuictus. Fuit verò formosus facie, sed formosus
castimonie sanctitate, nec aliquo modo poterat tanti iuuenis ætatu la facile de-
cti ad procliuia peccandi, cuius tota intentio, sine aliqua impeditionis morula,
discendi semper extitit, aut docendi.

Cumque iam nouum vas electionis Domini, atq; armarium spiritus sancti mun-
dissimum, beati Martini pectus fuisset effectum, & omnium mundanarum diuini-
rumq; literarum subtilitates prudentie scalpellō ad liquidum penerraret, & Dialo-
cticorū strophas enodare sine rubore addisceret, sapiētī fati consilio studuit non
hominibus, sed soli placere omnipotenti Deo. Quoniam autē vir Domini ad es-
mulum perfectionis philosophiæ euasit, ipsius diffiniēs philosophiæ perfectionis
oportere Rhetorē peritum esse loquendi, bonū, piū, iustum, beniuolū, ac bene-
moratum: conuertit nanq; magno pietatis nisu magnificentiam à Deo sibi dare
pientia, ad impletionem omnis iustitiæ. Et quia in Physica operā dedit, scire inte-
ligere, falsa à veris discernere: per Ethicam conatus est mores componere illis
studuit propagare atque pronuntiare. Decisa nanque cæsarie, honorem clericali
deuotus accepit, atq; ad Ecclesiasticos gradus conscendit dignissimus. Postea totus
in Deo suspensus, de animę suę salute semper erat sollicitus, & ita seruus vixit in
culo, vt dum genuina substantia opulentus videretur, iam quasi nihil habens, &
omnia possidēs, pauper cum monachis, spiritu diues erat Christo. Totus crucifixus
erat mundo, quando quidem illi mūdus erat crucifixus. Viuere quippē illi Christus
erat, & mori lucrum. desiderium nanq; multoties habuit cum Apostolo dissolu-
esse cum Christo: quippē qui martyrij palmā, si temporis occasio non esset impedi-
mento, ardentissimo iam tunc sitiebat pro veritate desiderio. Sed omnipotēs Deus
desiderium illius distulit, atq; ouibus suis talem arietem necessariō referuauit, do-
nec per pastorem curam perueniret ad martyrij coronam. Sed iam ratio ordina-
examusim expetit, vt qualiter ad vniuersalem & Apostolicam Romanæ Ecclesie
sedē diuina sit electione promotus, qualive modo pro assertionē veritatis im-
porum insidijs de propria sede fuerit expulsus, atque exiliatus, Deo opitulare, qua-
licunque stylo elucubrare debeamus.

Beata recordationis Papa Theodoro vita excedente, viamq; vniuersę carnis in-
grediente, sancta & Apostolica mater Ecclesiarū Dei Romana Ecclesia, à propria
pastore viduata, atq; lamētabiliter destituta, nē ouile Domini diutius & plus equo
prouisore careret, Archidiaconus collecto in vnum clero, omniq; simul cœru & p-
mano

S

mano, disquirere cepit cōmuni omniū consilio, qualiter sanctæ Ecclesiæ consulere-
rent, & dignum domui Christi patremfamilias præponerent. Ad quod peragendū
ex præcedentium cōsuetudine patrū à Deo monuit esse quærendū. simulq; indictō
ieiunio triduoano, omnes vnanimiter rerū inuentorē obnixè supplicant, quatenus
* orbatum Ecclesiæ suæ circa dignaretur consolatione lenire. Quo pacto omnes à
minimo vsq; ad maximum diuino instinctu attracti, B. Martinum Theosophum, ac
Tudertine ciuitatis philosophū dignissimis extollunt sanctitatis atq; sapientiæ lau-
dibus vsq; in cælum, solumq; ipsum in toto orbe Romano tãto præfulatu dignum,
nimiumq; idoneū existere altisona voce proclamant. Cumq; oēs pari voto pariq;
consensu Christi tyronem Martinū eligerent, directa Imperatori epistola, electi-
onem Pontificis annūciat. Qui diuinitati grates retulit, moxq; præscriptū beatum
Martinum ordinari præcepit: lætus itaq; & gratulabundus totus senatus vnā cum
Clericis ac presbyteris simulq; omni populositate Romana, tantum talemq; Pa-
storem suscepit, & honore præmagnifico in sede Apostolica sublimauit.

Nimium felix domina mūdi aurea Roma, quæ sicut oēs præcellit vrbes dignitate
mcentiorū, numerositate sapientū, ita etiam prædita habetis speciali probitate præ-
sulum. Induit quidē Pontifex fauorabilis, secundū Prophetā pallium laudis pro
spiritu mœroris. Ordinatus autē secundū electionem Domini, & confirmatus in
sede Apostolica, secūdū Psalmistā emisit coruscationē Domini iuxta hoc quod
abyssus abyssum inuocat, & dissipauit omnes malorum inuētōres. Non enim igno-
rauit cum Paulo Apostolo versutias multiformes antiqui prædonis, qui dormien-
tibus hominibus superseminare solet manu inimica in agrum Dominicū zizania:
sicut nardus dedit odorē suum, & factus est quibusdam odor vitæ in vitam, quibus-
dā odor mortis in mortē: in his qui saluādi erant, & in his q; perituri. Videres nanq;
nouum Syluestrum in Martino: quippè qui omnium virtutū illius imitator extitit
gloriosus. Largus quippè pauperibus erat, & opes Ecclesiæ, quas illi Deus largitus
est, per manus egentū quotidie transmisit in cælum. Monachos religiosos amauit,
hospites & peregrinos collegit, & iuxta mandatū Domini, pedes eorum genicula-
tim acclinus lauit. Crebrò videlicet in orationibus, laudibusq; diuinis pernox per-
manit, diem sibi cōsecrans ieiunio, noctē verò vigilijs sacris. Mœstos & peccata sua
lugentes, salubri temperantia studuit per satisfactionē ad innocentiam reformare:
promittens eis ex abundantia superne clemētis spem cōsolationis & reparationis,
faciens semetipsum infirmū infirmis, vt infirmos lucrificeret. Clericos ac presbyte-
ros vt fratres diligebat, Episcopos orthodoxos atq; Ecclesiā Prælatos, cum caput
esset omnium, sibi quasi dominos præferbat. Bonos ac benè moratos laicos ho-
norificauit, improbos verò ac dyscolos discreta correptione, vt se corrigent, ad-
monuit. Ecclesiās verò quæ partim vetustate temporis, partim negligentia præde-
cessorum offuscate ac rimosæ videbantur, maxima curauit sollicitudine restaurari.
Hilari semper vultu menteq; tranquilla existens, indefatigatis humeris Apostolici
ordinis calibatum ferens, & vt familiæ Domini œconomus moderatissimus, men-
surā tritici certo in tēpore pro vniuscuiusq; capacitate largiter omnibus nouerat
erogare. Omnes quos discordantes inuenit, ad concordiam reuocare magna celeri-
tate studuit. Quid plura? omniū quidē artifex virtutum, nulli se passus est post Apo-
stolos inferiorē existere patrum. Et si volumus cūctas eius virtutes calamo retexe-
re, vt verum fateamur, dies antequam verba cessabit. Sed hoc tantillum de innu-
meris eius virtutibus prælibasse, hætenus sufficiat. In sequētibus verò quæ & quan-
ta pro veritate, quæ Christus est, perpeffus sit, præsentis vitæ incommoda, ac perfe-
ctionis vastissimæ pericula, Domino authorante non piget * caraxare.

Inter hæc verò dum beatissimus Pontifex atq; auriga Domini Martinus vniuer-
sālē Ecclesiæ puppim Christo gubernatore per mundanum pelagus tranquilla na-
uigatione regeret, extemplo in Charybdis mortali voragine, per sentinam quasi
irreperunt crudelissimi pirata, qui naufragium vniuersæ nauis minabantur. Sed
periculissimi nauæ vigilantia eorum nefanda molimina (Deo gratias) ad nihil aban-
tur. Sed vt planius atq; plenius cunctis clarescat fidelibus: tempore illo eruperunt
antichristi, heretici videlicet, atq; schismatici, quasi lupi voracissimi, qui ouile Do-
mini insidiando obambulant, dente minaci morsum mortiferum parauerunt
ouibus Christi. Sed pastor vigilantissimus Martinus, non solum oues commissas
ab eorum dentibus illas eripuit, verum etiam irreuo cabili fuga de arca Domi-

* id est, orbi-
tarem.

S. Martinus
dignus sum-
mo Episco-
pato, accla-
matur.

Martinus in
sede S. Petri
collocatur.

Cap. 4.
Encomium
vrbes Romæ
& Martini
Papæ.
Esa. 61.
Psal. 76. & 41

2. Cor. 11.
Marth. 13.

Cant. 1.
2. Cor. 2.

Imitatur
Syluestrum
Papam S.
Martinus.

Vacat mise-
ricordie
operibus.

1. Cor. 9.

Ecclesiæ
Vrbis mul-
ta verustate
collapsas
restaurat.

Discordan-
tibus pacem
conciliat.

* Sic est cla-
re in lib. ant.
S. Mar. & vi-
derur signi-
ficare: oculi
subijce-
re, tãquam
depicta in
tabella.
Cap. 5.

Lupi multū
infecti suis
ouibus.

URIVS

oper
uoper
RVIII
5

Eos viri
ctus à suo
ouili elimi-
nat.

nica eosdem lupos veræ fidei cornu vtilavit, confusosq; perpetualiter eliminando populit. Et ipsi quidē lupi, id est hæretici, olim ouibus Christi admixti, sub ouina pelle lupinum pectus occultauerunt, donèc pastores ouium ipsi constituti sunt miseri, & per occasionem pastoralitatis comprehendere incautos tendiculis aeternæ perditionis.

Cap. 6.

1. Iohan. 2.

Paulus Cō-
stantinopo-
litanus Epi-
scopus, hæ-
reticorum
signifer.

Constantinus
Imperator
à Paulo cor-
rumpitur.

Fuerunt nanq; ex eorū numero de quibus beatus Ioannes Theologus in epistola sua dicit: Exierunt à nobis, sed nō erant ex nobis: si ex nobis essent, permansissent utique nobiscum. Horum autem signifer & præuius quidam extitit Paulus Constantinopolitanus vrbis Episcopus, qui antiqui serpentis sibilō illectus, atq; superbia spiritu inflatus, aduersus recta sanctæ Ecclesiæ dogmata, audacter præsumptis pternis diffinitionibus cōtraire. Insupèr studuit ad cooperimentum proprii erroris quibusdam subreptionibus, vt demētissimo principi suaderet typum, hoc est momentum inuentæ hæreseos publicare, quo Catholicum dogma destrueret. In quo typum omnes omninō voces sanctorum patrum nefandissimorum hæreticorum diffinitionibus enervauit, nec vnam, nec duas volūntates aut operationes in Christo Domino nostro diffiniens, confiteri. Qua de re huiusmodi prauitatem defendens, quoniam nunquam nec à prioribus hæreticis præsumptū est, ipse illicite præsumere studuit intantum vt altare sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quod erat in domo Placidie sacratissimum venerabili oratorio subuertens diripuerit: prohibens ne adoranda & immutata latam hostiam apocrifarij Apostolici Pontificis ibidem Deo offerre valerent, nec cōmunionis sacramenta perciperent. Qui videlicet apocrifarij, quia ex præceptione Apostolicæ authoritatis cōmonuerunt eum, vt de tali hæretica intentione recederet, nec non & cōtestari nisi sunt, persecutionibus diuersis cum alijs orthodoxis viris, & venerabilibus sacerdotibus insequutus est eos, quosdam eorum custodia retrudens, alios in exilium deportans, alios autem verberibus submittebat.

Cap. 7.

Cumque idem vir diabolicus vnà cum alijs cōmanipularibus suis penè totum mundum conturbaret, ex diuersis locis querelas cōtra eos ad Apostolicam sedem plurimi orthodoxi detulisse monstrantur, coniuantes vt totius mali, tantaque euerfionis commentum per Apostolicam authoritatem abscinderetur, quatenus minimè catholicæ Ecclesiæ integritatem, nocibilis eorū hæreseos languor dirumperet valeret. Tunc Martinus sanctissimus ac beatissimus Episcopus misit, & congregauit Episcopus in vrbe Roma numero ceterum & * VI. & fecit Synodum secundum instituta patrum orthodoxorum in ecclesia Saluatoris, iuxta episcopium Lateranense: residens Episcopis, Presbyteris, adfatis Diaconibus & Clero vniuerso: & condemnauerunt Cyrum Alexandrinum, Sergium, Pyrrhum, & Paulum patriarcham Constantinopolitanum, qui nouitates contra immaculatam fidem præsumperunt innectere. Quippe quoniam ipsam excludere properantes, hæreticorum dogmatum contra catholicam Dei Ecclesiam confusionem concinnauerunt, spiritus sancti iudicio anathematis ultione percussi sunt. Quam Synodum vsq; hodie archiuum cōtinet sanctæ Romanæ Ecclesiæ. Et faciens exemplaria, per oēs Ecclesias Oriētis & Occidētis direxit, & per manus orthodoxorū fidelium diffeminauit.

Cap. 8.

Constantinus
fuit.

In ipsi diebus direxit Imperator in Italiam Olympium cubiculariū exarchum ad regendam omnem Italiam, & præcepit ei, dicens: Oportet gloriam tuam, vt sic ut nobis suggestit Paulus Patriarcha huius à Deo cōseruanda vrbis negocia peragere. & si quidem inueneris ipsam prouinciā non consentientem in typo à nobis exposito, tene omnes qui ibi sunt Episcopos hereticos, siue habitatores, vel possessores, siue etiam peregrinos, & compelle, vt in eundem typum subscribant, & veritate fideliter teneant ac defendāt. Si autē, quemadmodum nobis suggestit Platonius, gloriosus patricius Eupraxius, poteris suadere, exercitu ibidem consistente, ut bebimus teneri Martinum, qui hīc erat apocrifarius in regia vrbe, & postmodum per omnes Ecclesias relegere eum q factus est à nobis orthodoxus typus, vt omnes Episcopi Italiæ in ipso subscribant, & consentiant. Si autem inueneris contrarium in tali causa exercitum, tacitum habero, donèc obtineas prouinciā, & possis exercitum aggregare, tam Romanæ ciuitatis quàm Rauennatis, vt ea quæ tibi iussa sunt quanto cyus valeas explere. Qui prædictus Olympius Romam veniens, inuenit sanctam Romanam Ecclesiam coadunatam cum omnibus Episcopis Italiæ, sacerdotibus vel Clero: & volens adimplere ea quæ sibi iussa sunt, armans se cum exercitu virtute voluit schisma sanctæ Ecclesiæ intrudere: hoc autē per plurimum tempus

Vocat Episcopos hereticos, qui nonlebant consentire ipsi. us errori.

Eccē quos dolos molitur Imperator hæreticus aduersus sanctam Ecclesiam.

pus actum est, & non illum omnipotens Deus permittit ea quæ nitebatur perficere. Videns ergo se à sancta Dei Ecclesia Catholica & Apostolica superatū, necesse habuit de sua mala intentione declinare. Sed quod nō potuit per manum armatam facere, subrepticio modo per Missarum solennia in ecclesia sanctæ Dei genitricis semperque virginis Mariæ ad Præsepe, dum ei sanctissimus Papa Martinus cōmunionem porrigeret, eum interimere voluit: præcipiens spathario suo, vt sibi clanculò hora illa spatham in manibus daret, quo tantum nefas ocys impleret. Sed Deus omnipotens, qui solitus est seruos suos orthodoxos circumtegere, & ab omni malo eripere, ipse excecavit spatharium Olympij exarchi, & nō est permittus vide- re Pontificem Apostolicum, quando exarcho cōmunionem porrexit, vel pacem dedit, nē tanti præfulis effunderetur sanguis innocuus, & Catholica Dei Ecclesia nefanda hæresis subiugaretur, quod postmodum prædictus armiger multis iureiuran- do professus est. O præclara Dei pietas, ô diuinæ bonitatis infinitas. Quisnam apud semetipsum constitutus, nō videat quomodo pius Dominus ac redemptor noster Iesus Christus ouibus suis pastorem necessarium in medio luporum constitutum referuauit illisum, nē pastore perempto, oues facillè, nullo obstante, luporū lan- tu periclitarentur? Nam & hoc magnum veræ fidei præstat adiumentum, quod sine dubio ab omnibus creditur perfectis fidelibus: quia in illo nostræ redemptionis mysterio, ad vocem sacerdotis cæli aperiuntur, & ipse sacerdos Angelicis circum- stipatur ministris, quādò agnus Dei Christus, qui semel pro peccatis nostris in cru- ce mortuus est, qui resurgens à mortuis iam non moritur, & mors illi vltà nō do- minabitur, iterum per mysterium paritur, vt panem Angelorum manducare possit homo, & non remaneat homo. Et hoc est mirū & admirabile cunctis sæculis sacra- mentum, quomodo agnus Dei, qui est in dextera patris, quotidiè in sacrosancta al- taris mensa crucifigitur, moritur, à fidelibus comeditur, & cum per mysterium in esu fidelium consumitur, viuus & integer manet. Sed quia secundum Psalmistam omnia opera Domini in fide, & iustus non nisi ex fide viuunt, qui non potest tanta profunditatis sacramentum * intelligendum penetrare, sufficiat illi veraciter cre- dere. Nam beatus Christi Pontifex Martinus in illo caelesti mysterio constitutus, quid mirum si inimici fraus aduersus illū non præualuit: quod non solum An- gelica erat militia septus, verum etiam ipsum Angelorum Dominum portabat in manibus? ceterè ipsum, & non alium, quàm quem Simeon senex infantem porta- uit in vlnis, beatus Martinus tunc crucifixum portabat in manibus: & quomodo Angelorum vita præsentem mortemque pro fidelibus patiente, vir angelicus mor- tis potuit dispendium subire? Sed quia de sacramento Dominico tantisper per ex- cessum diximus, ad cepta rediamus.

Videns ergo Olympius exarchus, quia manus Domini tegebat Martinum san- ctissimum Papam, necesse habuit se cum illo concordare, & omnia quæ ei visa fu- erāt, eidem sanctissimo viro indicare. Qui, facta pacè cum sancta Dei Ecclesia, col- ligens exercitum profectus est in Siciliam aduersus gentem Sarrazenorum qui ibi habitabant: & peccato faciente, maior interitus in exercitu Romano prouenit, & post hoc idem exarchus morbo interijt, atque viuendi finem fecit. Audiens ergo Imperator, quia sancta Romana Ecclesia nullo modo acquiesceret fidei ortho- dxæ contraria recipere, sed in pace vnanimitatis ac veræ fidei immobiliter perseue- rarer: denuò antiqui hostis inuidia stimulatus, direxit Theodorum exarchum, qui & cognomēto Caliopas, cum Theodoro Imperiali cubiculario, quatenus beatum Martinum magnificum Papam vi & potestate tenerent, & suæ præsentia offerrer. Cū venissent autem viri iniqui secundum Imperiale præceptum in urbem Ro- manam, dolo & fraude diabolica pleni, inuenerunt Martinum in consistorio Late- ranensi diuinis vacantem laudibus. Egressus ergo vir beatissimus obuiam illis, cir- cuncta multitudo vallatus fidelium, in præsentia exarchi Theodori, Presbyteri ac Clerici clara voce dixerunt: Anathema sit quisquis dixerit, vel crediderit quia dominus noster Apostolicus Pontifex Martinus vsque ad vnum apicem fidem vnquam mutasset, vel mutaturus sit. Et anathemati subiaceant, qui in orthodoxa fi- de vsque ad mortem non permanferint.

His auditis Caliopas cepit rationem reddere, aliam fidem non esse præterquam Romanos constat tenere, neque aliter se credere. Sed hoc propter eos qui audie- bant, nō propter fidem dicebat. Beatus autē Pontifex Martinus de falsis calumnijs, quæ Caliopas.

Niritur do- lo S. Marti- ni occidere Olympium tyrannus.

Spatharius Olympij di- uinitus ex- cacatur, nē suo domi- no spatham porrigat.

S. Martinus suis ouibus referuatur illæsus.

Rom. 6. Præclarū te- stimoniū p- veritate cor- poris Chri- sti adstruen- da in sacra- mento Euri- stia.

Psal. 77. Psal. 32. Heb. 10. Ior. * intel- ligendo Missæ sacri- ficio Ange- lorū militis interfun- Luc. 2.

Cap. 9. Olympij exarchi interitus.

Theodorus Caliopas ab Impera- tore mitti- tur ad com- prehenden- dum S. Mar- tinum.

Cap. 10. Fingit se re- ctè credere Theodorus Caliopas.

UR IUS
 9
 10
 RV III
 5

quæ illi aduersus veritatem obijcebantur, ita fidelibus orthodoxis constantissima assertione testificari iuravit: Opitulantis orationibus vestris, ac omnium fidelium Christianorum, & viuens, & moriens salutis nostræ fidem defendam, quem modum beatus Paulus Apostolus docet: Mihi viuere Christus est, & mori lucrum. De falsis accusationibus, quas nouiter heretici faciunt, abijcientes veritatem Christi Dei, qualem omnino poterunt hominibus veritatem loqui qui Dei veritati restunt? Testor eum qui iudicaturus est mundum istum per ignem, qui & reddet unicuique secundum opus suum, ego aliquando ad Sarracenos nec literas direxi, nec eum quem dicunt tomum qualiter credere debeant, aut pecuniam nec literas direxi, nisi: exceptis duntaxat quibusdam illic viuentibus seruis Dei causa elemosinam, minimè Sarracenis transmissam. Porro de Domina nostra gloriosa semperque virginis Maria, quæ Dominum ac Deum nostrum Iesum Christum peperit, quam omnes sancti & catholici patres Theotocos, id est Dei genitricem, appellant, falso contumeliam, immò contra suas ipsorum animas iniqui viri testificati sunt. Nam qui quibusdam atam super omnem creaturam, & naturam humanam, abique eo qui nasci dignus est ex ea, venerabilem, semperque virginem matrem Domini nostri non honorat, atque adorat, anathema sit, & in presenti & in futuro. Talibus pro beneficijs ac fide constantia facer Christi Martinus de Apostolica sede expulsum est, sicut passer vultus ab edificio raptus. Nec mirum, quia Dominus noster de nequam temporibus illis in Euangelio prædixit discipulis suis: Erunt, inquit, in diebus illis tribulationes tales, quales non fuerunt ab origine mundi vsque nunc: & nisi abbreviati fuissent dies illi, non posset sustinere omnis caro. hoc in paucis de Antichristo dicitur. Nam & sanctus Paulus secundum datam sibi gratiam spiritus, pronuncians dies illos Timotheo discipulo suo dicens: In nouissimis diebus discedent homines à fide, & à veritate auditum auertent. Notum ergo sit omnium charitati fidelium, quia hoc modo venerabilis Pontifex Martinus sublatum & educatum est à Romanæ urbe. Omnia enim præsciuit per multum temporis, quæ contra illum meditabantur inimici veritatis. & cum omni Clero priuatim mansit in ecclesia Saluatoris nostri Iesu Christi, quæ cognominatur Constantiniana, quæ prima in toto mundo constructa & stabilita est, à beata memoriæ Constantino Imperatore, & est iuxta episcopium. Illic enim morabatur cum suis die illa Sabbati quando Caliopas, vnam iam supra dictum est, cum Rauennati exercitu & Theodoro cubiculario ciuitatem introiuit. Misit autem in obuiam eius quosdam ex Clero, quibus in palatio susceptis, estimauit & Papam cum illis adesse: cum autem quæsisset, & non inuenisset, dixit primis Cleri: Nos volumus dominum Apostolicum adorare, sed cras Dominica die obuij ei erimus, & saluabimus eum, quia hodie non sufficimus. Porro Dominico die datis Missarum solennijs in prædicta sancta Dei ecclesia, suspicatus est Exarchus turbam multam propter diem Dominicam conuenire, & ob hoc remandauit beato Martino, dicens: Quia multum fatigari sumus ex itinere, & non possumus hodie occurrere, cras enim omnimodo occurreremus.

Erat autem sanctus præsul tunc graui infirmitate detentus, ab Octobrio scilicet mense vsque ad tempus illud, id est, vsque ad sextum decimum Calendas Iulij, & ergo feria secunda diluculo misit chartularium suum & quosdam ex obsequio suo ad Papam, dicens: Quia arma præparasti, & armatos habes intus, & multitudinem lapidum collegisti ad repugnandum, idè non visum est nobis ad te venire, sed hoc necesse non habes, nec aliquid tale fieri permittas. Cumque hoc in præsentia præfecti audiret beatus Pontifex, necessarium magis non habuit qualiter nuncios super hac re certos redderet, quam mitteret illos gyraturos per totum episcopium, & si lapidem vel arma sensissent, ipsi testimonium perhiberent. Cum autem essent, & nihil inuenissent, subintulit eis clam: Exarchus, quod nunquam aliter quando aliter, sed semper per circumplectiōem, & fallacem accusationem incederent aduersum Pontificem, & infamis Olympij exarchi aduentum, cum armis potuisse cum repellere fatentur. Sanctus verò Domini agonotheta & Romanæ vrbs Archimandrita Martinus, ante altare ecclesie lectulum habebat, in quo post vigilijs repausare solebat: & cum debilia membra collocasset, nondum transacta media hora, ecce (proh nefas) exercitus irrumpens in ecclesiam lorica ti omnes, omnes tenentes lanceas & spathas suas, quin & arcus suos paratos vnicuique scutis suis, & facta sunt illic, quæ nec dicenda sunt, quia honestas non finit.

Quem

Phil. 1.

Apec. 22.

Sancta Maria virgo, à sanctis Patribus rectè Theotocos dicitur.

Math. 24.

1. Tim. 4.

Basilica Constantiniana à Constantino ædificata, omniū ecclesiarū orbis prima.

Sim. Cal. Caliopas salutare velle, quem venerat vincire, Porro incem.

Cap. 11.

Timet impius, vt ait Psalmista, vbi non est habendus timor.

* Locus mēdiolus.

Eccē præcursores Caluisti nifiariū nostri repositi.

Quemadmodum nanque in hyemali tempore vento valido flante, folia ex arboribus concussa cadunt: ita percutiebant in pavementum, & audiebatur sonitus qui in eadem fiebat ecclesia, veluti tonitrus quidam horribilis, tam ex collisione armorum, quam ex multitudine candelarum ab eis contractarum. Quibus cum fastu introeuntibus, iussio à Caliope porrecta est Presbyteris & Diaconibus, in qua tanti præsulis continebatur abiectio: Et quia sibi sine lege Episcopatum subripuisset, nec dignus esset in Apostolicam sedem institui, sed omnimodis in regiam urbem transmitti, subrogato in locum eius Episcopo. quod * vt dum aliquandò factum est, nec iure vnquam fieri habet, quia in absentia Pontificis Archidiaconus & Archipresbyter, & Primicerius locum præsentant ipsius. Quòd autem vir Domini arma erit manum ad resistendum secundum suspicionem falsorum hominù, quandò signifer voluitur à sancta Romana Ecclesia eius sanctitati testimonium perhibetur, potius illum velle decies mori, quam vnus hominis sanguinem in terram videre effundi.

Eadem itaque hora beatus Pontifex, quasi agnus innocens dedit semetipsum ad exhibendum Imperatori, & non resistendum. Porro acclamantibus illi quibusdam ex Clero, nè faceret hoc, nulli eorum aurem accommodauit, nè subito fierent homicidia, sed illis, qui eum ducebant, dixit: Sinite mecum venire ex Clero qui necessarii mihi sunt, Episcopos videlicet, Presbyteros, & Diaconos, & absolute qui mihi videntur. Respondit Caliope: Quotquot voluerint venire cum bono veniant, nos cuique necessitatem non facimus. Respondit beatus Martinus Episcopus: Clerus in potestate mea est. Exclamantes autem quidam de sacerdotibus, dixerunt: Cum ipso viuimus, & cum ipso morimur. Post hæc cepit dicere Caliope, & qui cum ipso erant: Veni nobiscum ad palatium. & non recusauit beatus Episcopus, sed iuit cum eis in palatium. Eadem secunda feria & tertia venit ad eum omnis Clerus, & multi erant qui se parauerant ad nauigandum cum illo, qui etiam res suas iam immiserant in nauiculas, ex quibus onera ex litore in naues maiores, vel ex eis ad litus asportarent. & alij quoque nonnulli preparabantur Clerici ac laici, qui festinabant venire ad eum.

Eadem ergò nocte quæ lucebat in quartam feriam, quæ erat tertio decimo Calendas Iulias, tulerunt illum de palatio, retrusis omnibus qui cum illo erant, & non nisi cum sex puerulis, & vno cancellulo eduxerunt eum de Vrbe. Et cum immitterent eum in vnam nauiculam, quam leuamentum vocant, circa horam ferè quartam diei ad portum peruenierunt. In ea sanè hora qua egressi sunt ab vrbe Roma, statim obserauerunt portas vt antea erant, & sic remanserunt, nè exirent aliqui de ciuitate post illum. Vndè contigit, vt res, quæ in leuamento erant, eorum, qui cum beato viro nauigare voluerant, in portu dimitterentur, & mox eadem die mouerunt, & peruenierunt Calendas Iulij Messinam ciuitatem. Non autem Messinæ tantum, quæ in Calabria est, quæ subdita est magnæ vrbi Romanorum, impediunt beatum Episcopum, sed in alijs insularum ciuitatibus sine humano solatio tribus mensibus eum retinuerunt, nullam compassionem adipiscens, excepto in insula Naxia. Quoniam verò ibi annum integrum fecit, meruit lauari tribus balneis, & in vrbe mansit in hospicio quodam. Postea verò non meruit calida nec frigida aqua derigari, & effluxit, & refriguit toto corpore, quoniam ventris infirmitas & in nauis & in terra requiem illi non dedit, in tantum, vt ea quæ necessaria ad confortandam naturam erant percipere minimè valuisset: quia quandò habuit, tædium: quandò autem non habuit, in fastidio fuit. Sed beatus Episcopus in tali angustia positus, quasi semetipsum consolando, & inimicis dolendo, in hæc verba prorupit: Credo in virtutem Dei, qui omnia conspicit, quia cum de præsentis seculo subdudus fuero, requirentur hæc omnia de his qui me persequuntur, & saltem ad poenitentiam sic ducti ab iniquitate sua conuerterentur.

Scribere decreui afflictionum mœrores, & lachrymas, communemque vocem, quæ mœlissima ex imo cordis prolata est. Puto autè quia & profertur ab his qui sunt Romæ in conspectu diuinitatis. Adhuc autè & in omni loco dominationis eius degentibus sanctis & fidelibus, ex quo facta est persecutio aduersùs sanctissimum Patrem nostrum, Deo beatissimum Martinum & fidelè sacerdotum principem, & Apostolicum vniuersalem Papam, ac per hoc aduersùs catholicam Ecclesiam. Credo autem hunc eundem mœrorem hætenus retineri in vobis, & multam sollicitudinem habere scire cupi-

Eiicitur è sede sua sanctus Pontifex, Constantinopolim relegatus. for. non dndu

Cap. 12. Non vult resistere Imperatori viri Apostolicus

Clerus non vult ab eo diuelli.

Cap. 13.

Excludit Clerum tyrannus, nè sanctum virum committatur.

Multa aduersa patitur vir sanctus.

Cap. 14.

URIVS
 5
 RV III

cupientibus, quomodo peractum est contra eum, quando exularus est, & perfectione pulsus à Roma nauigio vsque Byzantium. Hæc in mente habens, humilis ego famulus vester, quædam quidem exterius sollicitudine multa addiscens, plurimum proprie contemplator factus, iudicavi literis reminisci, & nota facere, claraque constitutuere omnibus Christi amatoribus, & zelum culturæ diuinæ habentibus: quatenus cognoscetes, cum cordis mœstitudine mecum illum propheticum sermonem proferant: Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, & plorabo die ac nocte contritionem catholicæ Ecclesiæ & omnium Christianorum, propter ea quæ acta sunt in beatum & Deo plenum ducem veritatis & prædicatorem? Veruntamen gloria Deo, qui dedit ei virtutem, & sufferentiam stabilem in temptationibus, quæ superuenerunt illi à contrariis virtutibus, & vires in expugnando & viriliter dimicando pro cultu Dei irrefragabiliter, & spe firma, ponens animam suam vsque ad mortem, vt potens imitator eius qui eum constituit athletam, ad formationem pro veritate dimicandam.

Cap. 15.

Videns ergo vir venerandus, vt iam prælibatum superius est, gladios acutos, & confertos adinuicem, tentos à pluribus militibus paratum habebat, eximere ceses & priuare vitam beatum Episcopum, in circuitu altaris assistere & in toto templo catholicæ Ecclesiæ Romanæ quæ cognominatur Constantiniana, in qua sacerdotio fungens recubabat, ingrauatius inualetudine beatus ager, contritus animis, & artubus constrictus, impulsus & expulsus, raptus & extractus ex Apostolico throno, in quo eum Deus constituit loco sui inspectorem, Apostolum, & prædicatorem orthodoxæ veritatis, sed ipse non fecit animam suam preciosiorem se, sed posuit eam vsque ad mortem, imitans, sicut dictum est, Dominum suum dicentem: Bonus pastor animam suam ponit pro ouibus suis, quo saluaret vbiquæ errantem & perditam plebē ab insurgentibus temporibus illis hæreticis: Traditur igitur Roma de catholica Ecclesia beati Ioannis à potentibus seculi huius, his qui in hoc erant ministerio dignissimis, atque à custodibus depositus est ad portum, & coniectus est in lembum. Et nauigantibus quantocyus, euntibusque cum auiditate in insulam quæ vocatur Naxon, non cessaverunt illi beato & Apostolico viro penitus custodes contingere terram, dolentibus prorsus pedibus eius, cum ipsi per loca conferrerent, & omnino quiescerent. Hi autem qui per loca erant sacerdotes & ceteri indeles regionis ipsius, dirigebant beato Episcopo munera non paræ quantitatibus, causa videlicet eius vtilitatis. Quas quidem directas species & quantitates, custodes eum omnes bestiales continuo coram eo diripiebant, impropertiosa & amara pluitima ingerentes contra eum: eos autem qui munuscula detulissent, iniurijs & verberibus afficiebant, dicentes ad eos: Quicunque vestrum diligit istum, inimicus est Reipublicæ. Nunquidnam ei hoc solum non valebat inferre dolorem incomparabilem, super infirmitatem quæ illum valde deprimebat? Exinde igitur custodes, qui continebant eum, præmittentes nuncium ab insula Naxon in Byzantium, ad eum, & captionem eius nunciauerunt, proferentes aduersus eum plurima mala, proclamantes illum hæreticum, & rebellem, Dei que aduersarium, & subuertentem vniuersam terram Romanorum.

Non timet
vir sanctus
animam suam
pro ouibus
ponere.
Iohan. 10.

f. concesserunt

Impij custodes eum omnes
bestiales continuo
diripiebant, impropertiosa
& amara pluitima
ingerentes contra eum:
eos autem qui munuscula
detulissent, iniurijs &
verberibus afficiebant,
dicentes ad eos: Quicunque
vestrum diligit istum,
inimicus est Reipublicæ.
Nunquidnam ei hoc solum
non valebat inferre dolorem
incomparabilem, super
infirmitatem quæ illum
valde deprimebat?

Accusat eum
hæreticos &
rebellionis
viri scelera
ti.

Cap. 16.

Cumque tandem peruenisset beatus Martinus Byzantium septimodecimo die mensis Septembris, in portu Euphemia iuxta Archadium, non permittebant illum ministri recubare in grabato navis, à mane vsque in horam decimam, eratque spectaculum omnibus & angelis & hominibus. Accedebant enim varij homines, quos propter ferales mores dixerim lupaces, & talia fecerunt contra sanctum Papam, qualia à Christianis dici non oportet. Videres nanque miserabiliter sanctum virum ita deiectum, atque despectum, vt etiam ethnici multas illi blasphemias inferrent, nihil aliud quærentes nisi vt auferrent animam eius. Dehinc circa solis occasum venit quidam scriba nomine Sago leba eum multis excubitoribus, & auferentes beatum virum de lembo, posuerunt in gestorio, duxeruntque in custodiam excubitorij, quæ cognominatur Prandiarum, & fecit illum scribam includi sub multa custodia, præcipiens vt nullus penitus de ciuitate sciret quod in eodem esset excubitu. Mansit igitur idem Apostolicus sanctus in illa custodia nonaginta tres dies sine participatione alicuius sermonis. In ipsa verò nonagesima tertio die, quæ est dies Parasceue, mane tulerunt illum de custodia, constitutum in cella sacellarij, iubentes pridie conuenire omnem senatum, quod

Recluditur
in custodia
Prandiarum.

Multa patitur ab aduersarijs fidei opprobria vir Apostolicus.

quod & factum est. Iusserunt autem illum introduci, & introduxerunt eum in sella portatoria, erat enim penitus ager, præcipue autem illis diebus præ navigatione, & afflictione custodia per tot dies effecta. Intendens autem in eum primus qui præsidebat sacellarius cum reliquis principibus à longè, iussit eum surgere à * sella, & ad stare. Agentibus quibusdam ministrorum non valere eum stare, turbatus præ multa ira sacellarius exclamauit, & quidam de custodia cum illo, surgere eum debere & ad stare * sensuræ subnixum. Vir autem Domini surrexit, & stetit in medio. Sacellarius autem inquit ad eum: Dic miser, quid tibi mali fecerit Imperator, tulit à te aliquid, aut oppressit te ibi? Ille autem tacebat. Tunc ait ad eum sacellarius: Imperatoris voci non respondes? ecce nunc ingredientur accusatores tui. Et continuo introducti sunt multi accusatores contra eum. omnes autem erant mendacii filij, & discipuli eorum, qui Dominum nostrum Iesum Christum negauerunt: contradicebant verò sancto viro quemadmodum præmoniti fuerant. erant enim voces eorum præmeditata & preparata. Quibusdam verò interrogatis de sancto viro, profitebantur de illo se nihil mali scire: & continuo turbati qui prætendebant * certamen, incipiebant validis minis increpare eos, donec suaderent eis proferre quæ erant conuenientia in mortem beati viri & iusti Martini.

Contemplatus ergo sanctus Papa introeuntes testificari, subridens, dixit: Isti sunt rethores: erant enim primi ingredientes nomine quidem melliti, lupaces autem & bestiales sententia, & quidam eorum qui erant Olympij, cum quibus erat & Andreas qui fuit eius notarius. Erant autem inter accusatores infelices Imerites, & Therinus, & reliqui numero quasi viginti. Iurabant autem super textum sancti Euangelij, & sic testificabatur. Erat aut primicerius Dorotheus nomine patricius Sicilia inter illos, qui iurans dixit: Si quinquaginta capita haberet homo iste, non oporteret illi viuere, eo quod solus subuertit & perdidit vniuersum Occidentem & delevit. Et re vera vnus consilij cum Olympio fuit, & inimicus & homicida Imperatoris & Romanæ vrbis. Videns ergo iustus vir introeuntes eos, & iurantes sine parcitate testificatores, copassus perditioni animarum eorum, ait ad eos qui præsidebant principes: Obsecro vos per Dominum, nolite preparare eos iurare, sed absque sacramento dicant quacunquè volunt: vosquè facite quæcunquè vultis. Et quid opus est etiam iurando perdere illos animas suas? Ingresso equidem vno testium & dicente, quoniam coniurationes fecit cum Olympio, & milites preparauit vt iuuant: interrogatus Deo preciosus vir, si hæc ita se haberent, respondit: Si vultis audire veritatem, dico vobis sequentia. & cepit dicere: Quando factus est typus & directus est Romam ab Imperatore. Et hoc tantum dicente beato Episcopo, aliquid quid non concessum est illi loqui: sed continuo ante omnes incipiens Troilus inquit: Non inferas nobis hæc de fide, de duello nanque nunc scrutaris, quoniam & Romani, & nos Christiani sumus. Et respondit illi verus Ecclesiæ pastor Martinus: Vtinam, inquit, inueniatis me in illa die tremendi examinis, testem etiam in hoc. Denuo inter accusantes ait ad eum præfectus Troilus: Qualis homo es tu? quoniam audiens & cernens talia contra Imperatorem nitentem effodiendum Olympium, non prohibuisti eum, sed consensisti ei? Ad quem continuo respondit ipse beatus Apostolicus Papa: Dic Troile, quando, sicut scitis etiam vos & nos audiuimus, Georgius, qui erat ex monachis vrbis huius, à magistratu missus ingressus est vrbem à castris, & talia verba loquutus est, fecitque res tales, vbi erastu, & qui sunt tecum, * quoniam non restitisti ei, sed e contra concionatus est vobis, & quos voluit, palatij exulauit? Iterumque sub Valentino cum præcepto Imperatoris indutus est purpura, & consedit ei, quo eratis & vos? non eratis hic? Cur ergo tunc non prohibuistis eum, dicentes: Ne attingas res non opportunas tibi? nonne omnes e contra * conuenistis ei? quomodo habebam ego tali viro aduersus stare, habenti præcipue brachium vniuersæ militiæ Italicæ, an potius ego illum feci Exarchum? Veruntamen obsecro vos per Dominum, quod eundem que vultis & diffiniatis in me fieri, citius explete. Nouit enim Deus, maxima dona tribuitis, quacunquè me clade iugulaueritis.

Percontatus autem sacellarius quendam de ministrantibus Sagoleba scriba, si sunt foris alij aliqui qui testificari debeant, respondit: Sunt domine plurimi alij. Deficientes autem hi qui præsidebant, sancto & venerabili viro adstante in

* hoc est, sella illa gestatoria. Siftitur ad tribunal sacellarij & senatus. for. * cessura

Falsò accusatur à mendacii filijs.

f. * examen

Cap. 17.

Eccè quot accusatoribus obruitur vir iustissimus.

Nò permitte verus animarum pastor, vt periculo animas suas perdant.

Interrogatur eius sermo ne se exerceat.

f. * quomodo

* conuistis. Reddit rationem cur Olympio non restiterit.

Cap. 18.

con-

URIVS
 Ober
 Nober
 RVIII
 S

Innocentius
consul,
sancti Mar-
tini apud
senarum in-
terpres.

conspetu eorum, & potissimum spiritu sancto cum confirmante, dixerunt suffice-
re testes. Erat quippe interpret eorum quæ à sancto viro dicenda erant, vel diceban-
tur, verborum Innocentius consul, filius Thomæ, qui erat ab Africa, & cum inter-
pretaretur ea quæ à beato viro dicebantur, non ferens facellarius, videns signata in-
cula sancti spiritus à Deo honorabili viro contra eos prolata, ait ad Innocentium
cum furore: Cur nobis interpretaris quæ dicit? noli dicere quæ dicit. Surgens se-
gò continuò facellarius cum plurimis qui confederant ei, ingressus est nunciare
re Imperatori quæque ipse voluit. Eduxerunt autem sanctum Apostolicum
rum de cella iudicij, magis autem ex aula Caipha, in gestatorio sedili sedentem,
statuerunt eum in medio atrij, quod erat ante cellam facellarij & Imperialis
buli, quo consueverant omnis populus conuenire, & expectare facellarij ingre-
sum. Circumederunt eum excubitores, eratque omnibus spectaculum formidabi-
bile turbis. Post paululum ergò iusserunt inferri eum in solario dispositionis, vt
set ibi, quatenus prospiceret Imperator per cæcellos reclinij sui ea quæ futura erant
fieri. erat itaque multitudo populorum vsque ad hyppodromum conferta con-
uenientium illuc.

Cap. 19.

Statuerunt ergò reuerendissimum virum in medio solarij dispositionis in pra-
sentia totius senatus subnixum hinc & inde. Facta est ergò confisatio subito mo-
minima, & exiens ab Imperatore facellarius, apertis ianuis triclinij in solarium
vidi populum iussit. Veniensque ad sanctum ac venerabilem virum Martinum Apo-
stolicum, dixit ad eum: Vide quomodo te Deus adduxit & tradidit in manus no-
stras: Tu nitebaris contra Imperatorem. Quid tibi spei erat? ecce dereliquisti do-
minum, & dereliquit te Deus. Et continuò vocans facellarius quendam adstantem
excubitorum tonforem, precepit, sine mora illi auferre psachmon summi & Apo-
stolici viri, atque præcipui pastoris omnium Christianorum, qui orthodoxam sancto-
rum & Synodorum confessionem, hoc est fidem confirmavit, & noui erroris exco-
municatos auctores, videlicet novos hæreticos, cum impijs dogmatibus eorum canonis
& synodice anathematizauit. Cum ergò excubitor incidisset psachmon beati vi-
& corrigiam compagiorum eius, statim tradidit eum facellarius præfecto vrbis
dicens: Tolle hunc domine præfecte, & continuò membratim incide illum. Cum
his autem omnibus iussit adstantibus anathematizare eum, quòd & fecerunt. Non
responderunt autem huiusmodi voci viginti virorum animæ, sed omnes qui hoc
videbant, & sciebant, quia Deus est in cælo conspexor eorum quæ fiebant, submis-
so vultu cum magna cœstitudine recedebant.

Cap. 20.

Suscipientes ergò carnifices beatum Episcopum, exuerunt illum pallio sacerdo-
talis stolæ, & scindentes alas tunicæ eius quæ erat interior à summo vsque deorsum,
circumposuerunt ferrea vincula in sanctam eius ceruicem, & per omne corpus tra-
xerunt eum cum vi, & non concesserunt ei penitus alicubi residere & animam re-
focillare. Duxerunt autem illum à palatio, publicantes & de honestate per medi-
um ciuitatis vsque ad prætorium, & gladius coram eo. Erat autem viro beato do-
lor magnus, & inenarrabilis: oppidò enim erat fessus, & infirmus præ tantis incom-
modis, futurus reddere animam à pressura nimiarum passionum, & tenuitate cor-
poris. Attamen gaudens spe confortabatur in Domino, in quo habuit fiduciam eter-
næ consolationis & præmium tanti pro veritate laboris. Et quo magis afflictione
vi trahebatur, eo magis sereno obruitu ductus, cum multa animi constantia iustus
cum vno solùmmodo indumento à summo discisso in duas partes, & sine cinctorio
incedebat vir tantus, fide & gratia Domini cinctus. Heu, proh dolor, cerneret
rum Deo plenè tanto opprobrio subiectum, vt interiora eius quodammodo nudata
derentur. Multifarie quidè contentiones populorum agebantur propter sanctum vi-
rum, alij gemebant, & mœrore confecti lachrymabantur: aliqui autem ministro-
rum satanæ gaudebant, & subsannabant. & sicut scriptum est, transientes mou-
bant capita sua, & dicebant: Vbi est Deus eius? & vbi fides eius, & doctrina ipsius?

Cumque venisset sanctus Domini in prætorium de honestatus, & à carnificibus vin-
culatus, proiecerunt eum in ima carceris cum homicidis, & trāsacta quasi vna
lerunt eum inde, & transposuerunt illum in custodia Diomedis in prætorio præfecti
& poplites eius, & sanguis preciosus flueret per ascensum scalæ eiusdem custo-
diæ, erant enim gradus scopulosi & asperi valde, ac penitus in altum porrecti.
Erat

Matt. 27.
Deut. 32.

Detruditur
in terecri-
num carce-
rem associ-
atus latro-
nibus.

Detruditur in terecri-
num carce-
rem associ-
atus latro-
nibus.

Erat autem beatus Episcopus iam tunc morti proximus, supplicij anima deficientem. Introducentes ergo quomodocumque in custodiam sancti virum decidentem. sepius & surgentem, posuerunt in scamno indutum ferro & catenis.

Postquam enim traditus est prefecto a facellario ut cruciaretur, continuo carnes exuerunt eum vestimentis suis, grauius enim algoribus vexabatur, quia intolerabilis hyems erat. imposuerunt autem ei grauiissima pondera ferri, & nullus ei aderat de suis excepto vno clerico adolescente. Qui commanens ei in custodia, & superflans lamentabatur magistro, sicuti Petrus Dominum. Erat autem magister custodiæ coniunctus beato Episcopo, quia sic erat mos, ut futurus pati per gladium conuinceretur magistro custodiæ illa nocte: erant autem ibi duæ mulieres mater & filia deuota valde, prænominatæ custodiæ clauis tenentes, quæque adspicientes importabilem dolorem sanctissimi patris, qui inter tot pœnarum genera quæ aderant, ardore quæiebatur dirisimo: motæ compassionibus, quærebant aliquam misericordiam facere cum illo, & contegere eum volebant mater cum filia, sed non audebant propter vinculum & custodientem carnificem. Putabant enim adurum venturam censuram ut trucidaretur. Post quasdam verò horas quidam ex ordine militari vocabant ab imo magistrum vigiliæ carceralis. Descendente eo, vna mulierum ergastulorum illorum pietatis viscere ducta, accedens, amplectensque bellatorem Christi, & Apostolicum patrem, portansque reclinauit eum in prædolo suo contegens vtiliter, & inuoluens. Mansit autem vsque ad vesperum sine voce. Vespere autem facto misit ad eum Gregorius prefectus eunuchus ex cubicularijs maiorem domus suæ cum paucis cibarijs, & refecit eum, dicens: Ne deficias in tribulationibus, confidimus in Deum, non morieris. In quo magis aggravatus ille beatus ingemuit. Abstulerunt autem continuo ferrea vincula ab eo.

Sequenti autem die abiens Imperator in patriarchium visendi gratia Paulum Patriarcham, proximus enim erat morti, narrauitque ei quæ consummata erant in sanctissimum Papam. Ingeniis verò Paulus & conuersus ad parietem, dixit: Hei mihi, & hoc ad abundantiam iudiciorum meorum actum est. Percontatus ergo ab Imperatore quare hoc dixerit, respondit: Nunquidnam domine non est miserabile talia pati Pontifices? Tunc attentius adiurauit Imperatorem, sufficere ei in his quæ passus est, & nihil amplius sustinere. Hoc autem beatus Papa Martinus, & quia non suscepit quod expectauit, non gratum habuit tale promissum: sed penitus mortuus effectus, festinabat enim implere bonum certamen, & peruenire ad eum quem desiderabat. Sed quid morer? post dies octo defuncto Paulo dirigitur ab Imperatore ad magnanimum Papam Martinum, qui fuit in custodia Diomedis: legatus autem fuit Demosthenes rescriptor & collaborator facellarij, & Libelthius cum eo. Intranses verò dixerunt ad eum: Dominator noster eximitus Imperator misit nos ad te, dicens: Ecce in quanta gloria existens, in qualem ordinem te ipsum duxisti? Nemo tibi fecit hoc, sed tu ipse tibi met ipsis. Ipse autem nullum aliud responsum dedit nisi solum hoc: Gloria, gratiarum actio per omnia soli immortalis Regi. Dicit ad eum Demosthenes rescriptor: Significauit tibi Imperator ista, dic nobis ea quæ à Pyrrho hic & Romæ subsequenter, gesta sunt. Pro qua causa abiit Romam, iussus, an proprio proposito? Respondens sanctus Papa dixit: Proprio proposito. Ait Demosthenes: Libellum illum quomodò fecit? compellente aliquo? Respondit sanctus vir: Nemine compellente, sed propria propositione. Demosthenes inquit: Veniente Pyrrho Romam quomodò eum suscepit sanctus vir Theodorus prædecessor tuus? Dixit equanimus Papa: Vti Episcopi decuit. & quomodò nanque priusquam veniret Pyrrhus Romam manifestè scripsit beatus Theodorus ad Paulum, ut potè ad eum qui supplantationem fecit, & alterius thronum inuaserit? deinde autem veniente eodem Pyrrho Romam sponte sua ad vestigia beati Petri, quomodò non haberet eum suscipere prædecessor meus Papa Theodorus, ut potè Episcopus? Respondens, Demosthenes dixit: Verè veritas sic se habet. Unde autem sumebat ea quæ ad usum sui corporis erant necessaria? Dixit beatus Martinus: Manifestè de Patriarchio Romano. Ait cõcertator: Qualis panis dabatur ei? Respondit beatus Martinus: Et vos nescitis Ecclesiam Romanam? dico enim quia quisquis venit illuc miserabilis homo hospitari, omnia ad usum præbentur ei, & nullum immunem suis donis sanctus Petrus repellit illuc venientium, sed panis

Cap. 21. Multo frigore & vinculo rone in carcere cruciatur.

Sanctus Dei, carceris equallore inter mortuus à quada matrona contectus & humanissimè tractatus.

Cap. 22.

Vermis cõscietis mortis cor lau si Patriarcha Cõstantinopolitani.

Doler Martinus Pontifex, se mar tyri expectatio frustrari.

Dicit rationem Pontifex, quomodò Pyrrhus sua sponte Romam venierit.

Sedis Apostolice hospitalitas.

URIVS
over
1000
RVIII
5

mundissimus, & vina diuersa dantur ei, nō solum autem illi, sed & hominibus eius. Si ergo in pauperibus ista fiunt, qui venit etiam honorabilis, sicut Episcopus, quale sumptum habet suscipere? Dicit ad eum Demosthenes: Dicimus nos sicut & audiimus, quia Pyrrhus vi fecit libellū Romæ, & quia lignea vincula sustinuit, & multa dolenda passus est, & in armario reclusus fuit. Respondit sanctus Martinus, & dixit: Nihil tale factum est: nam nisi quia formidine aliqui tenentur, & non possunt loqui veritatem, hīc sunt Constantinopoli plurimi, qui tunc erant Romæ, & sciunt quæ ibi gesta sunt: ex quibus interim superest Plato patricius, qui tunc cæsar chus erat, qui quæ direxit tunc homines suos ad Pyrrhum Romam: percontamini eum de his, si mentior. Veruntamen quid volumus plurima querere: ecce in manibus vestris retinetis me, quod cunq̄ vultis in me consummate. Deo indulgentes in vestra est potestate, vtique si mēbratim inciditis carnes meas, sicuti præfecto iussistis, cum me illi traderetis, non communico Ecclesiæ Constantinopolitanae. Erat hīc sum, exanimatus me, & tentate, & inuenietis experimento gratiam Dei & fidelium seruorum eius.

Eccē quomodo vir sanctus iustus fuerat mēbratim incidi.

Cap. 13.

Interim Pyrrus in medium venit, qui toties anathematizatus est, & nudatus honore diuino. Stupefactus autem Demosthenes rescriptor, & admirans super constantia atque audacia beatissimi Papæ Martini pro Christo velle voluntariē mortem, quia ad hoc positus erat calix passionis, accepto libellario seriatim omnia quæ beato Papa dicta erant, scribentes, receperunt. Fecit autem athleta Christi Martinus in eodem Diomedis ergastulo octogintaquinque dies, post primos nonaginta tres, hoc est, omnes simul centum septuaginta quinque. His transactis, venit sagalleba scriba dicens ad beatum Episcopum: Iussum est mihi auferre te hinc, & ducere in domum meam, & post duos dies dirigere te quō iusserit facellarius. Interrogauit autem beatus Martinus quō ducendus esset, & in quem locum, sed ille noluit ei dicere. Rogabat autem eum, vt fineretur in eadem custodia, quousquē exularetur, & ad horam auferretur de custodia: nec hoc concessum est ei. Circa occiduum verō solis venerabilis Papa Martinus dixit his qui erant in ergastulo: Accedite fratres, valefaciamus, quia ecce nunc aderit, qui auferet me hinc. Et hæc dicente copulerunt singuli charitatis causa calicem. Exurgens vir venerandus cum multa constantia atque gratiarum actione dixit ad vnum occurrentium dilectū sibi, qui erat ibi: Veni domine frater, da mihi pacem. Erant quippe in illa hora præcordia fratris illius, vt existimo, sicut discipuli illius qui vidit Dominum in cruce pendentem. Cum quæ osculum præberet sanctissimo Papæ, præ nimia charitatis abundantia copiosissimè inter se lachrymas fuderunt. Omnes verō qui aderant lamentum terribile faciebant. Anxiatius in hoc vir Domini Martinus, sereno vultu flagitabat omnes nē hoc facerent. & impositis venerabilibus manibus suis super ceruicem fratris illius, subridens, ait: Bona sunt hæc domine frater, hæc sunt opportuna, & te nō oportet flere, sed magis gaudere super me. Ad quem illic cum cordis contritione frater ille pius respondit: Deus nouit famule Christi, lætor in gloria, quia dignatus est Christus Deus noster propter nomen suum sanctum, hæc te omnia pati, sed lamentor omnium perditionem. Salutantes ergo eum, omnes receperunt, & niens autem continuō scriba, & auferens eum, intulit in domum suam. Dicitur autem ergo quia in Cherfonam insulam exulatur.

Ducitur de custodia ad custodiam, more Christi ab Anna ad Caiphā.

Valedicit suis in lachrymis in Cherfonam insulam relegandus.

Cap. 14.

Post paucos autem dies ipse sanctissimus & Apostolicus vir, transuectus est nauigio clam in præfatam insulam. Ibi quippe sicut Ioannes Apostolus in insula Pathmos, omni humano solatio destitutus, diuinæ contemplationis & angelicæ visitationis consolatione, meruit crebrò releuari. Ieiunijs quippe & orationibus semper intentus, egit bonus Ecclesiæ vniuersalis pastor & fidelis dispensator & prudens, vt nec ouibus absens deesset, nec hæreticis pateret victoria falsitatis. Curauit quippe pastor pius, qui animalia Domini veritatis pabulo saginare solitus erat, nē fame dei attenuata, mortis æternæ dispendium subirent, & antiqui deuoratoris fauces intrarent. Gaudebant quippe inimici veritatis, quasi iam mater Ecclesia tanto præfule exulante sinem habitura esset restē credendi. Sed cum vir beatissimus Martinus fide & deuotione Iesu Christi Domini nostri stigmata in corpore suo gestaret, per dies plurimos imperatus præ nimia inopia pressura, virium morore iam totus tabesceret, & effœti corporis flacciditate spiritu agonizante, natura autem compellente præsentisceret, per Epithomum Romanæ valefecit Ecclesiæ, mādans fide-

Galat. 6. *id est, valde exadio affectus.

fideliter & præsentis vitæ valida quæ pro statu & integritate eius perpetiebatur, iam infortunia, & vt se à peste hæretica per omnia caueret apostasiæ commenta.

Postquam autem vir Deo charus & cælicis amicus ciuibus iam omnium dolorum cumulamenta expertus est, id est confusionem expulsiõis, scandalum falsitatis, iniquam illiditatem protractiorem carceris, discissionem sacerdotalis insultationis, iniquam acrimoniam, nuditatis contumeliam, improborum multicolorem blasphemiam, exilij solitudinem, soliti honoris effugacissimam absentiam, & multa alia quæ piget enarrare, percursoque iam viriliter agonis fidei stadio, totis ad cælum exultantibus conatibus puris luminibus compellere coepit Dominum, dicens: Domine Iesu Christe pastor fidelium æternæ, tu scis quæ pro te, & propter fidem inenarrabilis nominis tui vsque in horam hanc perpeffus sum, ne permittas me amplius elongari abs te. Si autem me volueris carne exarcinari, & peruenire ad te, oues tuas, quas mihi ad prouidendum commisisti, de quibus admodum suspensus sum, cuiusnam comendo, tu Rex clementissime, qui tui preciosi sanguinis asperfiõne de manibus inimici eas dignatus es emancipare, per gloriosa merita præcipui Apostoli tui Petri Domini & magistri mei, ab omni semper diabolica incurfiõne tui clypei nomine misericorditer defendere dignare. Sicque preciosis Christi confessor, martyrq; probatissimus Martinus, vmbone veræ fidei circumdatus, in expugnabili lacerto, omnem antiqui peccatoris armaturam deuicit: & ipse vt miles inuictissimus æterni Regis castris verè reportauit vexillum victoriæ.

Et re vera bonum certamen certauit, gloriosissimè cursum consummavit, fidem Deo deuotus seruauit, ad vltimum reddita est ei corona iustitiæ, quando de manu Domini brauium est assequutus felicitatis æternæ. Migravit autem beatissimus Papa Martinus, martyrq; Christi præcelsus, de præsentis vitæ angustijs ad Dominum, die sextæ decimæ mensis Nouembris, fide & spiritu sancto plenus, & angelorum manibus lætus deportatus est Abrahæ sinibus. Positus est autem in tumulis sanctorum Cherfonitarum ciuitatis extra murum quasi stadio vno, charus & dignus Deo, & preciosissimis odoramentis sepultus est, angelicis canentibus choris, atque hunc hymnum alternantibus: Beatus quæ elegisti & assumpsisti Domine. Est autem gloriosum eius sepulcrum: vbi pro sanctitatis eius magnitudine tumulatus est in monasterio perpetuæ virginis Mariæ matris Domini nostri Iesu Christi, quod magnifico constat decore ornatum. Ibi quippè eius inclyta merita exrunct, & nunc, & quando cælum voluetur, cælestium beneficiorum euidentissima declarant indicia. Quia vt verum fatear, omnia humanorum corporum incommoda ibi frequenter inueniunt optatæ salutis certissima medicamenta. Aegri diuersi infirmitatis pristinam adipiscuntur sospitatem, cæci illuminantur, paralytici agglutinantur, surdi auditum, muti se gaudent percipere loquelam, arreptitij & energumeni promerentur à maligno manfore liberari, nullusque miser inuenitur, quem de suo mausoleo mæstum redire patiat. Cuius nos precibus gloriosis Christus Deus ac Dominus noster, qui cum elegit, assumpsit, & in perpetui paradisi delicijs cum cælgenis collocauit, corroboret nos in veræ fidei soliditate, quam ille ad liquidum intellexit, constantissima assertione docuit, & pro qua ad mortem vsque certauit, vt mereamur præmium consequi quod promissit: Qui cum Deo patre & spiritu sancto viuit, & gloriatur Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

VITA SANCTI CVNIBERTI EPISCOPI COLONIENSIS ET CONFESSORIS, VT HABETVR IN ANTIQVIS MANVS CRIPTIIS EXEMPLARIBVS. AVTHORIS NOMEN INCERTVM EST, SED HISTORIA FIDEM MERETVR.

LORIOSAM sancti Cuniberti memoriam pijs venerari affectibus, & magnis frequenter extollere laudibus, cum decentissimum, tum saluberrimum esse, nemo ferè qui nesciat. De luminaribus illis maximis erat, quæ super candelabrum posita, per totam mundi latitudinem circumferebant ignem, quem ipsa veritas & lux mundi Christus Iesus, in terram mittere venerat. Hic adhuc puer, sinistrum ramum Pythagoricæ literæ, prius omnino per animi virtutem satagebat effugere, quam ad eiusdem biuium per ætatem corporis posset ascendere.

Cap. 25. Catalogus dolorum passionis eius.

Oratio eius sub mortè.

*munimine

Cap. 26. 2. Tim. 4.

Felix obitus eius apud Cherfonam Lyciæ. *for. 12. Sepultura eius. Psal. 64.

Miracula ad sepulcrum eius.

URIVS
G...
H...
RVIII
5